

Agnieszka Mucha

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Diagnoza przestępczości osądzonej dla Krakowa Krowodrzy na podstawie analizy akt sądowych

Streszczenie

Artykuł podejmuje temat badań nad przestępczością w Krakowie, a dokładniej obszaru znajdującego się we właściwości Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy. Celem badań było ustalenie cech społeczno-demograficznych sprawców przestępstw kryminalnych w tej części Krakowa oraz stworzenie punktowej mapy badawczej, na której zostały umieszczone miejsca popełnienia przestępstwa z podziałem na ich kategorię i płeć sprawców. Otrzymanie takich wyników było możliwe poprzez analizę akt sądowych w II i IX Wydziale Karnym Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy. Badania obejmowały wszystkie dostępne w archiwum sądowym akta spraw rozpatrywanych w 2014 roku w tych wydziałach. Zgromadzone dane zostały opracowane i przedstawione w tabelach z wartościami liczbowymi i procentowymi, pozwalając również na przygotowanie mapy dystrybucji przestępczości w przestrzeni miejskiej.

Słowa kluczowe: przestępczość, akta sądowe, badania, mapa przestępczości.

Wprowadzenie

Przestępczość określa się jako złożone zjawisko społeczne, które mieści się w obrębie zainteresowań takich nauk jak psychologia, socjologia, pedagogika, statystyka czy nauki medyczne (Hołyst 2009: 62). Nauka o przestępstwie, jego przyczynach, metodach zwalczania, polityce kryminalnej, penologii, materialnym i formalnym prawie karnym, jest określana jako kryminologia (Hołyst 2009: 39). Nie jest to jednak jedyne pojęcie kryminologii. Brunon Hołyst wyróżnia jeszcze trzy kierunki obejmujące istotę i zakres tej nauki. Pojmuje się ją – obok kryminalistyki – jako naukę o zjawiskach i przyczynach przestępczości bądź łączy z zagadnieniami penitencjarnymi. W ostatnim ujęciu jest ona rozumiana jako nauka, w wąskim znaczeniu, o przyczynach i zjawiskach przestępczości (Hołyst 2009: 39–43). Samo pojęcie przestępstwa w najprostszej definicji można ująć jako złamanie normy prawnej (Czekaj, Gorlach, Leśniak 1996: 132), choć tak jak w przypadku terminu kryminologia istnieje wiele jego wyjaśnień. Godne przytoczenia jest również stwierdzenie, iż przestępstwo to zachowanie lub działania, które naruszają społeczny kodeks danej społeczności lokalnej (Czekaj, Gorlach, Leśniak 1996: 132). Początek badań nad przestępczością datuje się na 1764 rok. Włoski kryminolog, Cesare Beccaria, opublikował wówczas

rozprawę *Eseje o przestępstwie i karze*. Jednakże często za ojca kryminologii uznaje się Cesare Lombroso, który poszukiwał wyjaśnień zachowań przestępczych poprzez obserwację cech fizjonomicznych sprawców przestępstw (Czekaj, Gorlach, Leśniak 1996: 129). Ze względu na temat niniejszego artykułu warto przytoczyć definicję kryminologii Leona Tyszkiewicza. Według tego kryminologa jest to nauka zajmująca się badaniem przestępstwa, przestępczości i przestępcy oraz sposobu, w jaki funkcjonują środki mające przestępczości zapobiec. Jest to nauka społeczna, gdyż bada i gromadzi wiedzę na temat przestępstwa jako zachowania dewiacyjnego i przestępczości jako zjawiska społecznego. Ponadto zajmuje się sprawcą i ofiarą przestępstwa oraz instytucjami tworzonymi przez społeczeństwa w celu jej zwalczania (Hołyst 2009: 44). By móc walczyć z przestępczością i jej zapobiegać, niezbędne jest jej poznanie, co umożliwia badania naukowe. Obecnie wzrasta ich rola na tyle, że we wszystkich państwach nadano im wysoką rangę społeczną (Hołyst 2009: 21).

Metodologia badań przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie

W niniejszym studium zostaną przedstawione wyniki badań kryminologicznych polegających na analizie akt sądowych. Badania te zostały przeprowadzone w archiwum akt sądowych II i IX Wydziału Karnego Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy¹. To pierwsze w Krakowie badania przestępczości tzw. osądzonej, czyli dane pozyskane na podstawie akt sądowych wraz z przestrzenną dystrybucją przestępczości.

Celem tych badań było określenie rozmiaru przestępczości oraz stworzenia obrazu sprawców przestępstw kryminalnych dla części miasta Krakowa obejmowanej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy.

Analiza akt sądowych dotyczyła spraw, które były rozpatrywane w Sądzie Rejonowym dla Krakowa Krowodrzy w 2014 roku. Obejmowały one dostępne w okresie badań akta sądowe, w tym 1197 zakończonych wyrokiem skazującym. W liczbie tej mieszczą się przestępstwa popełnione w miejscowościach poza Krakowem (434), na terenie samego miasta odnotowano 763 przypadki popełnienia przestępstw. Do analizy wykorzystano klucz kodowy do badania akt sądowych autorstwa Krzysztofa Czekaja, użyty do badań w śląskich miastach (Silesian Cities Series) w latach 1997–2012. Akta poddane analizie miały posłużyć jako źródło do pozyskania pewnych społecznych cech sprawców przestępstw kryminalnych, takich

¹ Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy powstał na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 maja 1975 roku i późniejszego rozporządzenia zmieniającego z dnia 29 grudnia 1976 roku dotyczącego utworzenia Sądów Okręgowych i Sądów Rejonowych, tym samym stając się jednym z sądów w obszarze Sądu Okręgowego dla miasta Krakowa. Do przedmiotu i kompetencji Sądu Rejonowego należy zaliczyć rozpoznawanie spraw I instancji z zakresu prawa cywilnego, karnego, rodzinnego, oraz nadzór nad sądowym postępowaniem wykonawczym w sprawach karnych. Obszar jaki obejmuje Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy to część miasta Krakowa, która jest wyznaczona poprzez ustalone dla tej dzielnicy granice oraz takie gminy jak: Czernichów, Jerzmanowice-Przeginia, Krzeszowice, Liszki, Wielka Wieś, Zabierzów i Zielonki.

jak: płeć, rok urodzenia, stan cywilny, wykształcenie, aktywność zawodowa, miejsce zamieszkania, a ponadto informacji związanych z popełnionymi przestępstwami: kategoria popełnionego przestępstwa, działalność sprawcy – sprawstwo osobiste bądź współsprawstwo, poprzednia karalność oraz ulica, na której popełniono przestępstwo. Zebrane dane zostały odpowiednio zakodowane a następnie poddane analizie komputerowej. W ten sposób powstała społeczno-demograficzna charakterystyka sprawców przestępstw kryminalnych na terenie Krakowa Krowodrzy.

Sprawcy przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku – charakterystyka społeczno-demograficzna

Poniżej zostaną przedstawione wyniki badań akt sądowych II i IX Wydziału Karnego Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy. Dane z 2014 roku, obejmujące 763 sprawców przestępstw kryminalnych, którzy popełnili przestępstwa na terenie miasta Krakowa, zostały opracowane w tabelach według określonych cech społeczno-demograficznych. Przedstawiony zostanie również wykaz miejscowości poza Krakowem, obejmowanych przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy, w których popełniono przestępstwa².

Tabela 1. Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku, podział ze względu na płeć w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, podział ze względu na płeć	Liczba	Odsetek
Mężczyźni	666	87,3
Kobiety	97	12,7
Razem	763	100

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w tabeli nr 1 wskazują na znaczną przewagę mężczyzn nad kobietami wśród sprawców przestępstw kryminalnych. Stanowili oni 87% wszystkich przebadanych sprawców przestępstw, natomiast kobiety 12%.

Drugą kategorią wyznaczoną, by określić cechy osób skazanych za przestępstwa był wiek. Określono przedziały czasowe, w których urodzili się przestępcy. Pogrupowano je w dekady, tak by móc wytypować dominującą generację sprawców przestępstw kryminalnych w Krakowie Krowodrzy. Dane te zawiera tabela nr 2.

Wśród osób skazanych za przestępstwa kryminalne w 2014 roku w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, najliczniejszą grupę stanowiły osoby urodzone w latach osiemdziesiątych, czyli grupa w przedziale wiekowym 25–34 lata (30,9%).

² Sprawcy przestępstw kryminalnych popełnionych poza Krakowem nie zostali poddani analizie pod względem cech społeczno-demograficznych, ponieważ przedmiotem badań byli wyłącznie sprawcy przestępstw kryminalnych, którzy popełnili przestępstwa na terenie samego miasta Krakowa, na obszarze obejmowanym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy.

Tabela 2. Zbiorowość przestępców dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku, podział ze względu na rocznik (dekadę) urodzenia w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, podział ze względu na dekadę urodzenia	Kobiety N = [97]		Mężczyźni N = [666]		Ogółem N = [763]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1930–1939	1	1,0	0	0,0	1	0,1
1940–1949	2	2,1	13	2,0	15	2,0
1950–1959	15	15,0	58	8,7	73	9,6
1960–1969	21	21,6	98	14,7	119	15,6
1970–1979	19	19,6	137	20,6	156	20,4
1980–1989	30	30,9	206	30,9	236	30,9
1990–1999	9	9,3	154	23,1	163	21,4
Razem	97	100	666	100	763	100

Źródło: opracowanie własne.

Drugą pod względem liczebności grupę osób skazanych wyrokiem Sądu w Krakowie Krowodrzy w 2014 roku stanowiły osoby urodzone w latach dziewięćdziesiątych, czyli dekadę później niż najliczniejsza grupa przestępców. Druga grupa stanowi 21,4% wszystkich badanych sprawców przestępstw kryminalnych na tym obszarze. Bardzo zbliżona pod względem liczebności była grupa sprawców przestępstw kryminalnych urodzonych w latach siedemdziesiątych, stanowiąc 20,4% ogólnej liczby przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie.

Przestępcy urodzeni pomiędzy 1960 a 1969 rokiem byli czwartą grupą pod względem liczebności skazanych w tym obszarze miasta w 2014 roku. Stanowili oni 15,6% badanej zbiorowości sprawców przestępstw kryminalnych. Ostatnie trzy grupy o najmniejszej liczebności to łącznie 11,7% całej populacji sprawców przestępstw kryminalnych w omawianej dzielnicy. Były to jednocześnie osoby najstarsze z całej zbiorowości, urodzone w przedziale czasowym od 1930 do 1959 roku. Łącznie trzy najliczniejsze grupy sprawców przestępstw kryminalnych to 72,7% całej badanej populacji, jednocześnie są to najmłodsze generacje popełniających przestępstwa kryminalne w dzielnicy Krowodrza w Krakowie.

W populacji kobiet na pierwszym miejscu znajdują się panie urodzone w latach osiemdziesiątych (30,9%), czyli w takim samym przedziale czasowym jak w ogólnej populacji. Wynik ten był identyczny w grupie mężczyzn, najwięcej przestępstw popełnili panowie urodzeni we wspomnianej dekadzie (30,9%).

W badaniach określono również stan cywilny i rodzinny sprawców przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie. Dane przedstawia tabela nr 3.

Analiza tabeli 3. daje odpowiedź na pytanie jakiego stanu cywilnego byli przestępcy w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku. Panuje powszechna opinia o przestępcach jako osobach samotnych i bezdzietnych. Można stwierdzić, iż

w ogólnej populacji badanych przestępców najliczniejszą grupę stanowią właśnie osoby niepozostające w związku, czyli kawalerowie i panny (53,5%). Wśród nich 44,0% to osoby bezdzietne, natomiast 9,5% w tej grupie posiada jedno bądź więcej dzieci. W samej populacji kawalerów również przeważają mężczyźni nieposiadający dzieci (47,0%), zaledwie 8,6% z nich to ojcowie jednego bądź więcej dzieci. To samo zjawisko można zaobserwować wśród panien. 23,7% z nich to kobiety, które nie urodziły dziecka. Jedno bądź więcej dzieci miało 15,5% kobiet.

Równie liczną grupę tworzą przestępcy mający doświadczenie rodzinne. Są to osoby będące w związku małżeńskim, jak i żyjące w konkubinacie, osoby rozwiedzione oraz wdowy i wdowcy. Łącznie stanowią oni 46,3% wszystkich badanych. Wśród nich zdecydowaną większością są osoby posiadające jedno bądź więcej dzieci (39,3%), a zaledwie 7,0% to osoby bezdzietne.

Tabela 3. Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku, podział ze względu na stan cywilny i rodzinny w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców dzielnicy Krowodrza w Krakowie ze względu na stan cywilny i rodzinny	Kobiety N = [97]		Mężczyźni N = [666]		Ogółem N = [763]	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler, 0 dzieci	0	0,0	313	47,0	313	41,0
Kawaler, 1 dziecko	0	0,0	46	6,9	46	6,0
Kawaler, 2 dzieci	0	0,0	6	0,9	6	0,8
Kawaler, 3 i więcej dzieci	0	0,0	5	0,8	5	0,7
Panna, 0 dzieci	23	23,7	0	0,0	23	3,0
Panna, 1 dziecko	6	6,2	0	0,0	6	0,8
Panna, 2 dzieci	6	6,2	0	0,0	6	0,8
Panna, 3 i więcej dzieci	3	3,1	0	0,0	3	0,4
Konkubinac, 0 dzieci	0	0,0	2	0,3	2	0,3
Konkubinac, 2 dzieci	0	0,0	1	0,2	1	0,1
Konkubinac, 3 i więcej dzieci	0	0,0	1	0,2	1	0,1
Związek małżeński, 0 dzieci	8	8,2	27	4,1	35	4,6
Związek małżeński, 1 dziecko	16	16,5	60	9,8	76	10,0
Związek małżeński, 2 dzieci	14	14,4	103	15,5	117	15,3
Związek małżeński, 3 i więcej dzieci	3	3,1	31	4,7	34	4,5
Rozwiedzeni lub w separacji, 0 dzieci	3	3,1	12	1,8	15	2,0
Rozwiedzeni lub w separacji, 1 dziecko	3	3,1	31	4,7	34	4,5
Rozwiedzeni lub w separacji, 2 dzieci	5	5,2	15	2,3	20	2,6
Rozwiedzeni lub w separacji, 3 i więcej dzieci	2	2,1	8	1,2	10	1,3
Wdowy, wdowcy, 0 dzieci	0	0,0	1	0,2	1	0,1

Źródło: opracowanie własne.

Warto również zwrócić uwagę na to, iż kobiety przestępczynie (60,9%) częściej niż mężczyźni przestępcy (45,4%) funkcjonowały w rodzinach, mimo że stanowią zdecydowanie mniejszą grupę w ogólnej badanej populacji.

Niezwykle ważną cechą społeczną, braną pod uwagę w licznych badaniach społecznych i kryminologicznych, jest wykształcenie przestępcy. Często przypisuje się przestępcom pewien poziom wykształcenia – zazwyczaj dość niski. Dane na ten temat zostały zawarte w tabeli 4.

Tabela 4. Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, w 2014 roku ze względu na poziom wykształcenia w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie ze względu na poziom wykształcenia	Kobiety N = [97]		Mężczyźni N = [666]		Ogółem N = [763]	
	LB	%	LB	%	LB	%
Podstawowe	9	9,9	101	15,2	110	14,4
Gimnazjalne	2	2,1	52	7,8	54	7,1
Zasadnicze Zawodowe	16	16,5	178	26,7	194	25,4
Średnie	32	33,0	222	33,3	254	33,3
Wyższe	38	39,2	108	16,2	146	19,1
Brak danych	0	0,0	5	0,8	5	0,7
Razem	97	100	666	100	763	100

Źródło: opracowanie własne.

Poddając analizie dane zawarte w tabeli, możemy uzyskać obraz wykształcenia sprawców przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku. Wynika z niego, iż większość skazanych – 33,3%, ukończyło swoją edukację na poziomie szkoły średniej. Niewiele mniej było przestępców o wykształceniu zasadniczo zawodowym: 25,4%.

Trzecią, najlichnieszą grupą (19,1%) były osoby mogące wykazać się dyplomem uczelni wyższej. Kolejną grupą były osoby, które skończyły szkołę podstawową – 14,4%. Najmniej liczną grupę stanowili przestępcy z wykształceniem gimnazjalnym – 7,1%. W kilku przypadkach (0,7%) nie udało się uzyskać informacji o wykształceniu.

Wykształcenie wyższe było najczęstszym wśród kobiet, posiadało go 39,2% całej populacji żeńskiej. Niewiele mniej kobiet (33,0%) ukończyło szkołę średnią. Najmniej liczną grupę stanowiły kobiety z wykształceniem gimnazjalnym, zaledwie 2,1%. Odwrotna sytuacja ma miejsce w populacji mężczyzn. Na pierwszym miejscu znajdują się osoby z wykształceniem średnim (33,3%), a na drugim z wykształceniem wyższym (16,2%).

Przedstawione dane nie potwierdzają jednak powszechnych założeń co do wykształcenia sprawców przestępstw kryminalnych. Poziom wykształcenia rośnie, a przestępców, którzy ukończyli edukację na niskim poziomie ubywa.

Obok wykształcenia, niezwykle ważną cechą jest aktywność zawodowa przestępców w momencie popełnienia czynu karalnego. W tej kategorii również panują

ogólne przekonania. Sprawców przestępstw kryminalnych uważa się za osoby nie podejmujące pracy czy też nie posiadające dochodów z jasno określonych źródeł. Trzeba jednak uwzględnić, iż wśród przestępców mogą znaleźć się osoby będące jeszcze w trakcie nauki szkolnej bądź studiujące. Informacji na ten temat dostarcza tabela 5.

Wyniki badań zawarte w tabeli 5 wskazują, że wbrew stereotypowi przestępcy – bezrobotnego, osoby skazane wyrokiem sądu w dzielnicy Krowodrza w Krakowie to osoby podejmujące się aktywności zarobkowej (71,8%). Wśród nich możemy wyróżnić osoby pracujące (36,6%), podejmujące się prac dorywczych (19,3%) oraz osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (15,1%) i pracujące za granicą (0,8%). Osoby nie pracujące stanowią zaledwie 13,5%. Osobną grupą są przestępcy korzystający ze świadczeń rentowych, emerytalnych i zasiłków (9,0%), a następnie osoby wciąż będące w trakcie edukacji (6,3%).

W populacji kobiet dominują przestępczynie, które pracowały lub podejmowały inne działania mające na celu zarobkowanie (64,0%), nie pracowało 10,3%. Kobiety korzystające ze świadczeń to 21,6% tej populacji, a będące w trakcie kształcenia – 4,0%. Podobny rozkład można zaobserwować wśród mężczyzn. Osoby pracujące oraz podejmujące inne działania mające na celu zarabianie pieniędzy to aż 72,2% tej grupy, nie pracuje zaledwie 14,0%. Ze świadczeń korzysta tylko 7,2% mężczyzn, a będących w trakcie edukacji jest 5,6% tej populacji.

Tabela 5. Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku, podział ze względu na aktywność zawodową i życiową w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku ze względu na aktywność zawodową i życiową	Kobiety N = [97]		Mężczyźni N = [666]		Ogółem N = [763]	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	35	36,1	240	36,0	275	36,0
Nie pracuje	10	10,3	93	14,0	103	13,5
Studiuje	3	3,1	13	2,0	16	2,1
Uczy się	1	1,0	24	3,6	25	3,3
Na rencie	7	7,2	16	2,4	23	3,0
Na emeryturze	3	3,1	14	2,1	17	2,2
Prace dorywcze	9	9,3	138	20,7	147	19,3
Na zasiłku dla bezrobotnych	7	7,2	14	2,1	21	2,8
Na innym zasiłku	4	4,1	4	0,6	8	1,0
Prowadzi własną działalność gospodarczą	16	16,5	99	14,9	115	15,1
Pracuje za granicą	2	2,1	4	0,6	6	0,8
Brak danych	0	0,0	7	1,1	7	0,9
Razem	97	100	666	100	763	100

Źródło: opracowanie własne.

Dzięki danym zawartym w powyższych tabelach można stworzyć obraz sprawców przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku. Takie informacje jak płeć, dekada urodzenia, stan cywilny, wykształcenie oraz aktywność zawodowa i życiowa pomogły znaleźć odpowiedź na pytanie, kto popełniał przestępstwa w Krakowie Krowodrzy w 2014 roku.

Przestępcą w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku był najczęściej mężczyzna w wieku od 25 do 34 lat, bezdzietny kawaler, posiadający wykształcenie średnie oraz pracujący zawodowo w chwili popełnienia czynu przestępczego.

Charakterystyka przestępczości kryminalnej w dzielnicy Krowodrza w Krakowie

Po stworzeniu obrazu przestępcy w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, kolejnym etapem była próba stworzenia struktury przestępstw przez nich popełnianych w tym rejonie miasta. Dokonano jej dzięki analizie rodzajów przestępstw, które popełnili sprawcy charakteryzowani w poprzedniej części studium.

Tabela 6 zawiera charakterystykę przestępstw z Kodeksu Karnego, Kodeksu Karnego Skarbowego i Ustaw, według których Sąd Rejonowy w Krakowie Krowodrzy w 2014 roku wydał wyroki skazujące dla osób popełniających przestępstwa w tym obszarze miasta.

Dane zawarte w tabeli 6 pozwalają określić, jakie przestępstwa były popełniane najczęściej. W ogólnej populacji sprawców przestępstw dzielnicy Krowodrza w Krakowie, w 2014 roku, najwięcej zostało popełnionych przestępstw z zakresu Kodeksu Karnego. Były to przestępstwa przeciwko mieniu (art. 278–295), które stanowiły 33,9% wszystkich popełnionych przestępstw oraz przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art. 173–180) – 28,3% wszystkich przestępstw. Następnie widoczny jest spadek procentowy w liczbie popełnionych przestępstw z danego rodzaju: 15,3% ogólnej liczby przestępstw to te należące już do Kodeksu Karnego Skarbowego, a dokładniej do przestępstw i wykroczeń skarbowych przeciwko obowiązkowi podatkowemu i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (art. 54–84). Około trzech punktów procentowych mniej liczą przestępstwa popełnione wg ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (12,6% ogółu przestępstw). Pozostałe przestępstwa stanowią raczej pojedyncze przypadki.

Wśród mężczyzn najwięcej popełniło przestępstwa przeciwko mieniu (33,9%), co daje taki sam wynik jak w ogólnej liczbie popełnianych przestępstw. Na drugim miejscu również lokują się przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, a następnie przestępstwa popełnione wg ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (13,7%) oraz przestępstwa i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkowi podatkowemu i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (13,5). Najmniejszą liczbę przestępstw popełniono wobec Ustawy o ochronie zwierząt – jeden przypadek nie tylko w populacji mężczyzn, ale też w ogólnej liczbie przestępstw. Podobna sytuacja dotyczy przestępstw z Ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej.

Tabela 6. Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku, podział ze względu na kategorie popełnionych przestępstw w danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy.

Zbiorowość przestępców w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku ze względu na kategorie popełnionych przestępstw.	Kobiety N= 97		Mężczyźni N = 666		Ogółem N=763	
	LB	%	LB	%	LB	%
Formy popełnienia przestępstwa (art.13–24)	5	7,7	5	1,1	10	1,9
Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą (art. 109–114a)	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Przestępstwa przeciwko obronności (art. 140–147)	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu (art. 148–162)	2	3,1	20	4,2	22	4,1
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu (art. 163–172)	1	1,5	0	0,0	1	1,5
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art.173–180)	13	20,0	139	29,4	152	28,3
Przestępstwa przeciwko wolności (art.189–193)	1	1,5	19	5,7	20	5,2
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art.197–205)	0	0,0	2	0,4	2	0,4
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (art. 207–211a)	1	1,5	27	5,7	28	5,2
Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej (art. 212–217a)	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (art.222–231b)	2	3,1	42	8,9	44	8,2
Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (art. 232–247a)	3	4,6	24	5,1	27	5,0

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu (art. 252–264a)	0	0,0	3	0,6	3	0,6
Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów (art. 270–277)	7	10,8	22	4,7	29	5,4
Przestępstwa przeciwko mieniu (art. 278–295)	22	33,8	160	33,9	182	33,9
Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (art. 296 – 309)	8	12,3	5	1,1	13	2,4
Przepisy ogólne dotyczące żołnierzy (art.317-337)	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Zaniechanie ukarania sprawcy (art. 16–19)						
Przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (art. 54–84),	27	27,8	90	13,5	117	15,3
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii	5	5,2	91	13,7	96	12,6
Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych	0	0,0	11	1,7	11	1,4
Ustawa o ochronie zwierząt	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Ustawa o wykonywaniu działalności gospodarczej	0	0,0	1	0,2	1	0,2
Razem	97	100	666	100	763	100

Źródło: opracowanie własne.

Rozkład danych co do przestępstw popełnionych przez kobiety jest zbliżony do rozkładu w populacji mężczyzn. Na pierwszym miejscu odnotowano przestępstwa przeciwko mieniu (33,8%), na drugim przestępstwa i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (27,8%), a na trzecim przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (20,0%). Pojedyncze przypadki przestępstw wśród kobiet to m.in. przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, przestępstwa przeciwko wolności, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu.

Przestrzenna dystrybucja przestępczości osądzonej w dzielnicy Krowodrza w Krakowie

Zebrane dane z akt sądowych pozwoliły na identyfikację miejsc o podwyższonym natężeniu popełniania przestępstw kryminalnych. Analiza przestrzennej

dystrybucji przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie obejmuje ulice, na których zostało popełnione przestępstwo oraz miejscowości poza Krakowem mieszczące się w obrębie właściwości Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy. Następnie wskazane zostaną miejsca zamieszkania sprawców, do których należą zarówno ulice w Krakowie, jak i miejscowości poza tym miastem, a nawet województwem małopolskim.

Analizę przestrzennej dystrybucji przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie rozpoczyna tabela 7 z wykazem 16 ulic, na których najczęściej popełniano przestępstwa.

Tabela 7. Ulice, na których popełniono największą liczbę przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku.

Ulica	LB	%
Krowoderskich Zuchów	99	13,0
Królewska	31	4,1
Balicka	27	3,5
Księcia Józefa	20	2,6
Armii Krajowej	19	2,5
Łokietka	18	2,4
Wrocławska	18	2,4
Prądnicka	15	2,0
Reymonta	13	1,7
Jaremy	12	1,6
Opolska	12	1,6
Jasnogórska	10	1,3
Kałuży	10	1,3
Kościuszki	10	1,3
Krasińskiego	10	1,3
Mickiewicza	10	1,3

Źródło: opracowanie własne.

Według danych Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy, przestępstwa popełniono na 178 ulicach mieszczących się na terenie obejmowanym przez ten Sąd. Powyższa tabela przedstawia 16 ulic, na których najczęściej dochodziło do łamania norm prawnych. Wśród nich 13,0% przestępstw popełniono na ulicy Krowoderskich Zuchów. Warto zwrócić uwagę, iż na tej ulicy znajduje się Urząd Skarbowy odnotowujący znaczną ilość przestępstw z Kodeksu Karnego Skarbowego. Odsetek przestępstw na drugiej w kolejności ulicy Królewskiej, znacznie się różni. Odnotowano na niej 4,1% przypadków popełnienia czynów karalnych. Różnica ta nie jest już tak duża w wypadku następnej ulicy, Balickiej (3,5% ogółu przestępstw), oraz kolejnej – Księcia Józefa (2,6% ogółu przestępstw). Zbliżony odsetek przestępstw został odnotowany na ulicy Armii Krajowej i Prądnickiej (2,5% ogółu przestępstw), na Reymonta 1,7%, a na ulicach Jaremy i Opolskiej popełniono po 1,6% ogółu przestępstw. Pięć ostatnich ulic w tabeli, Jasnogórska, Kałuży, Kościuszki, Krasińskiego,

Mickiewicza, to ulice na których doszło do 1,3% ogółu łamania norm prawnych. Jest to bardzo duża różnica w porównaniu do ulicy o największej liczbie przestępstw, Krowoderskich Zuchów (13%). Należy dodać, że badania wskazały wiele ulic, gdzie przestępstwo było popełnione tylko raz. Dane te jednak ze względu na niewielką liczbę nie mogły zostać zawarte w tabeli.

Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy swoim działaniem obejmuje nie tylko ulice w mieście Kraków, lecz również niektóre miejscowości położone poza jego granicami. W 87 spośród nich doszło do naruszenia norm prawa, które w konsekwencji doprowadziło do skazania sprawcy wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa Krowodrzy. Dane socjodemograficzne tych sprawców nie zostały zebrane, gdyż nie mieszczą się one w polu zainteresowań tej analizy. W tabeli nr 8. uwzględniono jedynie 15 miejscowości, w których najczęściej dochodziło do popełniania przestępstw.

Tabela 8. Miejscowości poza Krakowem, w których popełniono największą liczbę przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku.

Miejscowość	LB	%
Krzeszowice	57	7,5
Balice	52	6,8
Zabierzów	16	2,1
Modlniczka	15	2,0
Zielonki	15	2,0
Modlnica	13	1,7
Przeginia	12	1,6
Tenczynek	12	1,6
Liszki	9	1,2
Nawojowa Góra	9	1,2
Wołowice	9	1,2
Kamień	8	1,0
Kaszów	8	1,0
Kryspinów	8	1,0
Wola Filipowska	8	1,0

Źródło: opracowanie własne.

Z danych zawartych w tabeli 8. wynika, iż najczęściej do naruszania norm prawnych dochodziło w miejscowości Krzeszowice (7,5%) oraz w miejscowości Balice (6,8%). W kolejnych miejscowościach zauważalna jest duża różnica w liczbie popełnianych przestępstw. W Zabierzowie odnotowano 2,1%, w Modlniczce i Zielonkach po 2,0%, w Modlnicy 1,7%, w Przegini i Tenczynku po 1,6% ogółu przestępstw. Miejscowości Liszki, Nawojowa Góra i Wołowice to miejsca, w których popełniono po 1,2% przestępstw, natomiast najrzadziej do naruszania norm prawnych dochodziło w miejscowościach Kamień, Kaszów, Kryspinów, Wola Filipowska. W tabeli tej również nie zostały zawarte wszystkie miejscowości, gdyż większość z nich to pojedyncze przypadki popełniania przestępstw.

Kolejnym elementem analizy przestrzennej dystrybucji przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie było określenie miejsca zamieszkania sprawców przestępstw kryminalnych. Wyniki pozwoliły na stwierdzenie, czy większość przestępców zamieszkuje teren Krowodrzy i tam popełnia przestępstwa, czy też są to osoby z innej części miasta, a nawet spoza Krakowa, czy też spoza województwa małopolskiego. W tym celu powstały dwie tabele. Pierwsza określa ulice w Krakowie, na których mieszkają sprawcy przestępstw kryminalnych, druga zwraca informacje o województwach, z których pochodzili sprawcy przestępstw kryminalnych.

Odsetek przestępców zamieszkujących dane ulice w Krakowie, przedstawionych w tabeli 9, jest bardzo zbliżony i systematycznie zmniejsza się o jednego sprawcę. Spośród wszystkich ulic zostało wybranych 15. Najwięcej sprawców (po 3,1% ogółu sprawców przestępstw) mieszka na ulicy Jaremy, Krowoderskich Zuchów (ulica ta była również ulicą, na której popełniono największą liczbę przestępstw) i Pachońskiego. Na ulicy Marczyńskiego i Na błonie mieszka po 2,7% sprawców. Ulice Armii Krajowej, Lentza, Makowskiego, Prądnicką, Siemaszki, Stachewicza zamieszkuje po 2,0% ogółu sprawców, a ulice Bronowicką, Felińskiego, Królewską i Księcia Józefa – po 1,7% ogółu sprawców.

Tabela 9. Ulice, na których mieszkają sprawcy przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku.

Ulica	LB	%
Jaremy	9	3,1
Krowoderskich Zuchów	9	3,1
Pachońskiego	9	3,1
Marczyńskiego	8	2,7
Na błonie	8	2,7
Armii Krajowej	6	2,0
Lentza	6	2,0
Makowskiego	6	2,0
Prądnicka	6	2,0
Siemaszki	6	2,0
Stachewicza	6	2,0
Bronowicka	5	1,7
Felińskiego	5	1,7
Królewska	5	1,7
Księcia Józefa	5	1,7

Źródło: opracowanie własne.

Nie wszyscy sprawcy przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie zamieszkiwali obszar samej Krowodrzy. Część z nich mieszkała w Krakowie, lecz w innych dzielnicach (228 sprawców przestępstw), pozostali pochodzili spoza miasta. W tabeli 10 przedstawiono pochodzenie sprawców przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza z podziałem na województwa oraz państwa.

Dane w tej tabeli wskazują na województwo małopolskie jako obszar, z którego pochodzi najwięcej sprawców kryminalnych (67,8% przestępców spośród mieszkających poza Krakowem). Liczba sprawców mieszkających w innych województwach była do siebie bardzo zbliżona i znacznie różniła się od liczby sprawców mieszkających w województwie małopolskim (województwo śląskie 7,4%, województwo mazowieckie i podkarpackie po 4,8%, ogółu sprawców, nieco mniej sprawców zamieszkuje woj. świętokrzyskie – 4,3%). Pojedyncze przypadki zamieszkania w innych województwach zostały zebrane w jedną kategorię i stanowiły 9,6% wszystkich sprawców mieszkających poza Krakowem. Warto zwrócić uwagę, że trzech sprawców pochodziło z innego państwa niż Polska. Liczba sprawców przestępstw kryminalnych pochodzących spoza Krakowa nie przekroczyła liczby sprawców mieszkających w Krakowie.

Tabela 10. Miejscowości poza Krakowem, w których mieszkają sprawcy przestępstw kryminalnych w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku.

Państwa, miejscowości według województw	LB	%
Państwa	3	1,3
Miejscowości z województwa małopolskiego	156	67,8
Miejscowości z województwa śląskiego	17	7,4
Miejscowości z województwa mazowieckiego	11	4,8
Miejscowości z województwa podkarpackiego	11	4,8
Miejscowości z województwa świętokrzyskiego	10	4,3
Miejscowości z innych województw	22	9,6

Źródło: opracowanie własne.

Dopełnieniem przestrzennej analizy dystrybucji przestępczości, a jednocześnie ostatnim całej diagnozy, jest mapa punktowa, na której zlokalizowano miejsca popełnienia przestępstw i miejsca zamieszkania sprawców według ulic. Punkty zostały naniesione na mapę z uwzględnieniem podziału na płeć sprawców i kategorię popełnienia przestępstwa. Wykaz symboli i kolorów użytych do konstrukcji mapy został opisany w jej legendzie. W taki sposób uzyskano pełny obraz zjawiska przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie.

Przestępczość osądzona w dzielnicy Krowodrza: wnioski końcowe

Na podstawie przedstawionych wyników badań przeprowadzonych w Sądzie Rejonowym dla Krakowa Krowodrzy, na podstawie akt sądowych z 2014 roku można odtworzyć obraz zarówno przestępcy (w świetle prawa dopiero wyrok sądowy

uprawomocni użycie pojęcia przestępca kryminalny), jak i przestępczości w tej części Krakowa. Wyniki badań empirycznych pozwalają uzyskać obraz przestępcy w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku. Najliczniejszą grupę przestępców stanowiły osoby urodzone w latach osiemdziesiątych, czyli grupa w przedziale wiekowym 25–34 lata (30,9%). Osoby te nie pozostawały w związku, czyli byli to kawalerowie i panny (53,5%). Wśród nich 44% to osoby bezdzietne, natomiast 9,5% osób w tej grupie posiada jedno bądź więcej dzieci. Równie liczną grupę tworzą przestępcy posiadający doświadczenia rodzinne. Są to osoby będące w związku małżeńskim, jak i te żyjące w konkubinacie, osoby rozwiedzione oraz wdowy i wdowcy. Łącznie stanowią oni 46,3% wszystkich badanych. Większość skazanych ukończyła swoją edukację na poziomie szkoły średniej (33,3%), oraz podejmowała aktywność zarobkową (71,8%).

Poddając analizie wyniki badań empirycznych, można zbudować strukturę przestępstw w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku. Najwięcej przestępstw popełniono z Kodeksu Karnego. Były to przestępstwa przeciwko mieniu (art. 278–295), które stanowiły 33,9% wszystkich popełnionych przestępstw oraz przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art. 173–180) – 28,3% wszystkich przestępstw. Trzecią najliczniejszą grupę przestępstw stanowiły przestępstwa popełnione z Kodeksu Karnego Skarbowego z art. 54–84, czyli przestępstwa i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (art. 54–84). Stanowiły one 15,3% ogólnej liczby przestępstw. Następną grupę stanowiły przestępstwa popełnione z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (12,6% ogółu przestępstw). Biorąc pod uwagę tylko Kodeks Karny, najrzadziej popełniano: przestępstwa przeciwko obronności (art. 140–147), przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej (art. 212–217a). Poza Kodeksem Karnym najmniej przestępstw popełniono: z Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (1,4%), z Ustawy o ochronie zwierząt (0,2%), oraz z Ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej (0,2%). Warto dodać, iż jeśli chodziło najczęściej popełniane przestępstwa to nie było różnicy między kobietami, a mężczyznami. Obie badane populacje najczęściej przestępstw popełniło z Kodeksu Karnego, a mianowicie z art. art. 278–295, czyli przestępstwa przeciwko mieniu. Kobiety natomiast nie popełniały, w przeciwieństwie do mężczyzn, pewnych przestępstw w ogóle, np. przestępstw z art. 140–147 KK, czyli przestępstw przeciwko obronności, przestępstw z art. 197–205 KK, czyli przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, czy też przestępstw z art. 212–231b KK, czyli przestępstw przeciwko czci i nietykalności cielesnej.

Przedstawiony obraz przestępcy i przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie, w 2014 roku dopełnia mapa przestrzennej dystrybucji przestępczości, która stanowi załącznik do obecnego studium.

Diagnoza przestępczości w dzielnicy Krowodrza w Krakowie w 2014 roku to wyjściowe badania, które ukazują wartość analiz struktury przestępczości. W celu uzyskania pełnego obrazu przestępczości dla całego miasta Krakowa, należałoby

wykonać takie badania w pozostałych dzielnicach Krakowa, a następnie pozyskane wyniki porównać. Powinien to być kolejny krok po dokonaniu diagnozy przestępczości w dzielnicy Krowodrza.

Bibliografia

- Bartoszek A., Czekaj K., Trawkowska D. (2012). *Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach*. Katowice: Uniwersytet Śląski w Katowicach.
- Bartoszek A., Czekaj K., Faliszek K., Niesporek A., Trawkowska D. (2012). *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach – księga dobrych praktyk*. Katowice: Elamed.
- Błachut J., Gaberle A., Krajewski K. (1999). *Kryminologia*. Gdańsk: Arche.
- Czekaj K. (2007). *Socjologia Szkoły Chicagowskiej i jej recepcja w Polsce*. Katowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa.
- Czekaj K. (red.) (2012). *Bielsko – Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010: fakty i opinie*. Bielsko-Biała : Wydawnictwo Para.
- Czekaj K., Zawartka M. (2005). *Częstochowa, społeczność lokalna w procesie zmian*. Katowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfantego.
- Czekaj K., Gorlach K., Leśniak M. (1996). *Labirynty współczesnego społeczeństwa*. Warszawa: Interart.
- Czekaj K., Zawartka-Czekaj M., Niesporek A. (2006). *Świętochłowice. Kwestia społeczna-polityka społeczna –planowanie społeczne*. Katowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfantego.
- Czekaj K., Zawartka-Czekaj M., Niesporek A. (2009). *Ruda Śląska, od problemów społecznych górnośląskiego miasta do polityki miejskiej*. Katowice: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfantego.
- Hołyst B. (2009). *Kryminologia*. Warszawa: Lexis-Nexis, s. 21–44.
- <http://www.krakow.so.gov.pl/?c=mdTresc-cmPokaz-395> (dostęp 29.05.2016).

Diagnosis of Crime for the Region of Kraków Krowodrza on the Basis of Court Records

Abstract

The article tackles the topic of research on criminality in Krakow and, more specifically, an area in the property of the District Court for Kraków Krowodrza. The aim of the study is to determine the socio - demographic perpetrators of criminal offenses in this part of Krakow and the creation of a research point map on which the crime scenes were placed with the division of their category and the offenders' sex. The receipt of such results was made possible through the analysis of court records in II and IX Department of Criminal District Court for Kraków Krowodrza. The study included all records available in the court archives of cases handled in 2014 in these departments. The collected data have been interpreted and presented in tables of numerical values and rates, allowing also for the preparation of maps of distribution of crime in urban space.

Key words: criminality, court records, research, map of crime.